9.e.9
18 14 62787/3

G.B.48

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

Accession Number

Press Mark

LOCHNER, M.F.

J
c.19

T9

MUNGOS ANIMALCULUM ET RADIX DESCRIPTA

A

MICH. FRID. LOCHNERO,

S. CAES. MAIEST. ARCHIATRO EIUSQUE PERSONAE IMPERIALIS MEDICO, S. R. I. NOBILI, AULAE CAESAREAE PALATIIQUE LATERANENS. ET CONSISTORII IMPERIALIS COMITE, ACADEMIAE LEOPOLDINO-CAROLINAE NAT. CURIOS. EPHEMERIDUM DIRECTORE, REIPUBL. NORIBERG. MEDICO SENIORE.

LON. MEDICAL SOCIETY OF

NORIBERGAE,

Sumptibus WOLFGANGI MICHAHELLES.

Typis Jo. ERNESTI ADELBULNERI.

ANNO M DCC XV.

INter myriades calamitatum, quarum gravitate tarditatem ſuppliciorum luxuriae noſtrae compenſare ſolet, lento quidem gradu ad vindictam procedens ira Divinae Majeſtatis, (quippe, Seneca teſte,

Solet Ira certis Numinum oſtendi notis;)

Purpura quaedam maligna, in Vrbe hac noſtra patria hactenus graſſari coepit, ad eum tandem provecta malignitatis gradum, ut a Lue illa, quam πυρφόρον Θεὸν vocavit Sophocles in Oedipo, ſymptomatum diritate et truculentia vix differat.

Hoc malum non adeo ſenſere, nec adhuc ſentiunt ſervitia et ſine nomine vulgus; ſed potius quibus largae ſuppetunt facultates, et propitiore fortuna opes pro voto affluunt; non cadaveroſi ſenes aut decrepitae aniculae, ſed potiſſimum e ſequiori ſexu puerperae, in florentiſſima aetate conſtitutae, virginesque μένανδραι, ut eas Athenaeus Dipnoſ. Libr. IV. nominat, nominisque rationem exponit ejusdem eruditiſſimus commentator,

Cui caſa dat nomen bona, quae caſa continet omnes
Cum Phoebo Muſas, totumque Helicona.

Animadverſ. in Ath. p. 194. ſcilicet, quae ſunt annis plenae maturitatis, et ad patiendum geſtientes, ut facete nequitiarum diſertus Arbiter Petronius in Satyra jocatur.

Cum ex parte contraria ſexus virilis infrequentius hoc malo infeſtetur, aut ſuccumbat. Succubuere tamen, quos inter Collega deſideratiſſimus Wurfbeinius Junior, qui pro ſalute aegrorum purpurae amoliendae vitam ipſam mancipavit, et ante Parentem, nunc caelitibus pariter adſcriptum, defloruit, ac morte ſua illud Ovidianum Met. l. 7. fab. 26. confirmavit, in

- - - - ipſos ſaeva medentes
Erumpit clades, obſuntque auctoribus artes.

Eſt tamen utplurimum malum παλιμβόλον, quod prae ſe ſaepius levamentum fert, ſed interius malignitatem occultat, ut Palladius Sophiſt. notat, in 6. Epidem. comm. 15. hocque ipſo lui non diſſimilis Atticae, cujus Thucydides meminit, et quam eruditiſſimo commentario illuſtravit Cl. Fab. Paulinus: κρέιοσον λόγȣ τὸ εἶδος τῆς νόσȣ, τάτ᾽ ἄλλῳ χαλεπώτερος ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, *genus morbi majus, quam ratione comprehendi, & in aliis rebus acerbius, quam humana natura ſuſtineri poſſit.*

Apparet enim in principio quieta lues, tacitoque progreſſu incrementa paſſim accipit, raro ſymptomatibus validis ſtatim affligit, ut aegrotos ſaepius, medentes, adſtantesque decipiat. In inſidiis quippe occulta latet, et e Medici ſi non incuria, mora tamen levidenſi, novis actutum aucta viribus, vires acquirit, ut immania atque vitae noſtrae infenſiſſima ſymptomata prodeant;

Qualia non Capaneus, non audax Amphiaraus
Sperneret, in verſo nec Moenas torva corymbo:

quae curandi peritiae obicem ponunt, eamque intervertunt, imo aegrum pro! dolor peſſundant, inque cenſum Libitinae referunt.

Abſtineo ab ulteriori mali hujus delineatione, in aliam differenda occaſionem: nec diſquiro anxie, an priſcis plane

ignotum?

ignotum fuerit, vel Patrum noſtrorum memoria demum cognitum? cum Hippocratis noſtri, e Celſi elogio, omnis Medicinae Parentis, τρηχίσματα, aſpretudines miliaceae, ac ἐξαντήματα οἷα τὰ τῶν κωνώπων δήγματα, et rubra illa ἐπανθίσματα, ab illo deſcripta ſatis evincant, vetuſtioribus Medicis artisque noſtrae Principibus innotuiſſe; ſed et quod in aliis morbis fieri aſſolet, aliquando deſiiſſe ſeque ſubduxiſſe, longa vero annorum peracta ſerie rurſus productum fuiſſe, ut quod de Siphilide immortalis gloriae Fracaſtorius canit, huic quoque Purpurae applicare liceat:

Non ſemel in terris viſam, ſed ſaepe fuiſſe
Dicendum eſt, quamvis nobis nec nomine nota
Hactenus illa fuit. Quoniam longaeva vetuſtas
Cuncta ſitu involvens, et res et nomina delet,
Nec monumenta Patrum ſeri videre nepotes.

Sic Ebn-Sinae tempore malum hoc recruduiſſe videtur, ſub nomine *Bothor* expreſſum; nec *Tabardillo* Hiſpanorum, cujus Valleſius meminit, a purpura hac noſtra multum differre credo.

Hoc certiſſime affirmare auſim, circa praxeos meae initia ante triginta paene annos, dilectiſſimae noſtrae patriae hanc Purpurae ſpeciem plane fuiſſe incognitam, utpote quae petechialibus Hungaricis, olim malignitate quoque infenſiſſimis, ſucceſſerit, Lipſienſibus nomine Purpurae Puerperarum, deß Frieſels/notiſſima, ab illisque peculiaribus diſſertationibus deſcripta.

Quamprimum hic morbus noſtris innotuit, aedes vix ullas praeteriit, ſine omni malignitatis nota, ut ſimulata lenitate expers gravioris mali videretur; ſequentibus annis rarior quidem, malignior tamen apparuit, ut quos nunc arripit, plerosque, non tamen omnes,

Auferat atra dies et funere mergat acerbo.

Hinc vana utplurimum et irrita medicorum in hoc conamina, ut inefficacia deprehendamus remedia, quae effectus alias ſuos (ut Soldurii milites apud Caeſar. Libr. 3. Comment. de bell. Gall.) nobis probarunt, adeoque

-- muſſet tacito Medicina dolore.

Viſum nonnullis, hanc purpurarum tragicam malignitatem et letalitatem a viſceris, vel partis etiam ſolidae, inflammatione ducere ortum, id quod Anatome practica confirmat; neque abſolute id negandum: cum tamen ſola ſanguinis omnimoda corruptio, et ſeri acrimonia quodammodo corroſiva, ad homines e medio tollendos per purpuram hanc ſufficiat, nil opus eſt, ad partium viſcerumque inflammationes confugere, niſi luculentiſſimi teſtes hoc nos edoceant.

Interim Purpurae hujus truculentia adeo hominum civiumque mentes invaſit, ut crederent, morbum hunc omnis eludere remedii efficaciam ſylvamque caeduam alexiteriorum omnium non ſufficere huic debellando hoſti; id quod jam olim Philoſophus Poëta libr. VI. de Rer. Natur. expreſſit:

Aerumnabile erat, quod ubi ſe quisque videbat
Implicitum morbo, morte damnatus ut eſſet,
Deficiens animo maeſto cum corde jacebat
Funera reſpectans, animam et mittebat ibidem,
Idque vel inprimis cumulabat funere funus.

At poſtquam nonnullae hac lue correptae, inque orci faucibus conſtitutae aegrae reſtitutae eſſent, gratioſiſſimae arti debitus redire incipit honos, et cognoſcunt, divinitus quidem tanquam autoramenta peccatorum noſtrorum, immitti hanc purpuram; ſed coeleſti auxilio quoque curari poſſe.

Inprimis tanquam Θεῶν χεῖρας in hoc morbo experti ſumus nonnulla noviter in officinas noſtras introducta exotica, quae inter

ter *ſerpentaria Virginiana*, Pulverem Bezoardicum Anglicum Comitiſſae de Kent ingrediens; *Pedra Cordial* ſive *Lapis Bezoar de Goa*, et pretioſa licet, efficaciſſima tamen, Radix *Ninzin* ſive *Genſeng*, ſiſarum nempe montanum Coraeenſe, radice non tuberoſa,ut alia alexiteria praeteream,quibus omnibus in averruncanda hac malignioris Purpurae ſpecie illud inſcribendum, quod M.Varro Libr.X.Rer.div. qui erat de diis ſelectis, ajebat: HOMINIS EST HOC OPINARI, DEI SCIRE.

Interim dum Medicorum eſt, *ut acrius omnes*

Incumbant generis lapſi ſarcire ruinas,

quaeſita undique remedia ad expugnationem hoſtis vaferrimi, ſollicitataque commercio literario aliena experientia, de qua fama retulit, in Belgio ex Indiis allatam repertu dari radicem, quae primo morbi maligni acceſſu, et priusquam vires acquirat eundo, exhibita, eum aliquando penitus auferat, crebrius tamen in intermittentem febrem minus periculoſam convertat et terminet. Expoſui hunc rumorem, aegris noſtris adeo ſalutarem, ſolertiſſimo Pharmacopoeorum noſtrorum Dn. Dieterico, qui de aegris optime merendi ſtudioſiſſimus,

contraque minantia fata
Pervigil,

nullis in conquirendis iis, quae aegris ſolatio poſſunt eſſe, parcit ſumtibus; ambo tamen in expiſcando hoc alexicaco remedio extitimus aeque infelices, cum nemini tale equidem innotuerit, in votis potius et rumore, quam re ipſa reperiundum.

Non tamen plane inutile fuit ſcrutinium noſtrum et remedii tam generoſi conquiſitio, cum Dn. D. Falckius Tilſita Boruſſus, hanc tranſiens urbem, Dietericianamque inviſens Pharmacopoeam, radicis ex Indiis per Chirurgum allatae meminerit, qua in debellandis malignis uteretur feliciſſime: Audito hoc ſtatim ad amicos Amſtelodamenſes literis Dietericus inquirit in hanc radicem,

cem, neque deſtitit priusquam laudatum adeo obtinuiſſet alexiterium; voti et remedii compos, alacritate conſueta mihi Pharmacopolium viſitanti oſtendit, et ſi quid de radice hac, *Mongus* dicta, mihi conſtaret, ut ſecum communicarem, inſtantiſſime petiit.

Amici juſtiſſimis obtemperaturus precibus, quicquid de hac radice collegeram, eruo, cumque altum apud omnes, qui de materia medica ſcripſerunt, de novo hoc exotico ſilentium deprehendiſſem, in gloriam optimi Creatoris, et Proximi emolumentum, ut publici juris facerem, a viro amiciſſimo me exorare paſſus ſum, ſpe firma fretus, fore alios, in amoeniſſimo naturali ſtudio longe perſpicaciores, impoſterum altiore concepta conſilio hac de radice manumiſſuros, defectumque hunc meum ſuppleturos.

Antequam vero operi me accingam, radicem *Mungos* diſtinguimus ab Avicennae *Meiſce*, ſive Plempii *Mâsj* comment. in Canon. Medic. Abuali Ibn-Tſina Lib. II. Tract. II. p. 200. (vel uti ab Arabicae linguae peritiſſimis *Mex* vel *Max* effertur,) quod *Mungo* quoque ab Orientalibus vocari, teſtatur Garcias ab Orto, fortaſſe lingua ſua Luſitanica, uti credit Cl. Plempius Lib. 2. c. 21. licet et hoc averruncandis febribus deſtinatum: Sic enim modo laudatus Auctor: *Eſt* MUNGO *ſemen viride, quod per maturitatem fit nigrum Coriandri ſicci magnitudine, pabulum eſt equorum, interdum etiam ab hominibus editur. Guzuratae & Decan incolae in* febribus *hoc modo utuntur. Febricitans cibo abſtinet per decem, nonnunquam per quindecim dies: poſt quos hujus fructus decoctum illi propinatur, in quo nonnihil pulpae remanſerit: deinde cortice delibratum Mungo, & inſtar oryzae coctum febricitanti exhibent, panem vero triticeum, non niſi poſt multos dies. Naſci etiam ferunt hoc Mungo in Palaeſtina.*

Poſt Garciam optime, uti ſolet, hujus ſeminis, (apud orientales frequenter elixi et butyro conditi, cibi loco in delitiis habiti) et Plantae ſub nomine *Mungo*, ſive *Phaſeoli orthocaulis*,

de-

deſcriptionem exhibuit, oculisque expoſuit Fabius Columna Lynceus, ſpectata generis nobilitate & doctrina maxime conſpicuus, qui e Jo. Fabri elogio, eo ingenii ſui acumine proceſſit, ut genuinae Theophraſti ac Dioſcoridis inſiſtens menti, innumeras ab aliis perperam nominatas plantas, ſpeciei, loco, ac nitori ſuo reſtitueric, in Not. et Addit. ad Hiſtor. rer. medicar. Nov. Hiſpan. Nard. Anton. Recchi p. m. 887. Cl. Plempius l. c. Piſi ſpeciem eſſe contendit. Maximus Salmaſius in Homonym. Hyl. Jatric. c. 78. plurima de *Bunco, Bungo* et *Mungo* habet, operoſeque probare nititur, *Meiſce* ſive *Mex* Avicennae differre a Mungos Garciae ab Orto. Fructum quoque *Mangoſtam* hodoeporicorum ſcriptores nonnulli corrupte *Mongos* nominant, de cujus fructus deliciis Cl. Bontius Hiſt. nat. et Medic. Ind. orient. Lib. VI. c. 28. canit;

Cedant Heſperii longe hinc mala aurea fructus,
Ambroſia paſcit Mangoſtam et Nectare Divos.

Nihil tamen vel Phaſeolo orthocauli vel fructui Mangoſtan cum radice noſtra *Mungos* commune, quae nomen ab Animalculo ejusdem nominis obtinuit. Nec enim operam omnino luſero, nec me labor iſte gravabit, ſi ab intimiori Animalculi hujus deſcriptione, de cujus nomine radicis nomen fluxit, quaedam praemittam.

Vocatur autem a Luſitanis *Mungo*, Batavis *Muncos*; in Catal. Exoticor. in Ambulacro Horti Acad. Lugdun. Batav. conſpiciendorum. *Mungathia Zeylon.* aliis *Mongutia,* hinc radix quoque *Mungos* et *Mongus* audit. Garciae ab Orto in Arom. et Simplic. Medicam. Hiſtor. Lib. IV. cap. 44. *Quil* vel *Quirpele* vocatur. Exhibet ſciuri figuram, eo tamen paulo major, et geſtibus tardior, pilis ornatur glaucis in cauda longioribus, ex atro ad decorem interpunctis. Muſ. Leyd. Catal. modo citatus n. 18. *Viverram Indicam gryſeam,* mox n. 19. e *gryſeo ruffeſcentem* declarat, ut hoc ipſo illam *Mongutiam* a *Quirpele* diſtinguere

videatur Excell. Rajus in Synopſ. Method. Animal. quadruped. p. 197. ſeq. notatus ideo a Celeb. Kaempfero,

Quem non lucri maleſana cupido
Compulit, aut fulva pretioſum littus arena,
Ire per Aurorae thalamos Solisque cubile;
Humani ſed amor generis, ſtudiumque juvandi,

in elegantiſſimis et omni eruditione ſcatentibus Amoenit. Exotic. in peregrinationibus per univerſam Orientem collectis, Faſcic. III. Obſervat. X. p. 574.

Domi alita haec *Mongutia* facile manſueſcit; hinc Cl. Kaempferus ipſe Mongutiam nutrivit, quae cum illo dormivit, et caniculae inſtar domeſticae per urbem et campos ipſum ſecuta eſt. Sicut et genus ſylveſtris muſtelae *Quauhtenzo* praelonga cauda, fuſci pili molliſſimique, mitiſſimum animal, ad cognitos et domeſticos accedit, illosque comitatur, cujus meminit Fernandez Hiſtor. Quadruped. nov. Hiſpan. T. I. cap. XXVII. p. 9. et Nieremberg. Hiſtor. Natur. Libr. IX. c. 31. p. 171.

Ex hactenus allatis concluderem, animalculum hoc idem vel certe ſimile eſſe *Sciuro Getulo Caji*, Anglice *de Barbary ſqirrel* dicto, quippe Mungos inſtar Sciuri cauda umbram facit: unde ex Graeco σκιὰ umbra, & ὀυρὰ cauda, nomen trahit. Vel muſtelae illi Libycae, quam γαλῆν λιβυκὴν nominat Cluſius, et Exot. Lib. V. cap. XVII. p. 112. delineandam ſculpendamque curavit, et modo citatus Nierembergius. Hiſtor. Natur. Libr. IX. cap. 32. ex Cluſio intulit. Nullumque mirum ſciuro aſſimilari, cum Sciuri olim muſtelarum accenſerentur generi, et hodie adhuc ſciuri noſtrates, Germanice Eychhermelin / ſive *muſtelæ quercuum* nominentur, quos poſtea corrupte Eychhörnlein dixere. Nam aliquae Germanae provinciae, teſte Jo. Fabro Bambergenſi, Academico Lynceo, muſtelam domeſticam *Hermelin* vocant, Italice *Donnola*, Cremonenſibus *Benola*, quod ex Arabico *Belula* detortum vult Sylvaticus, teſte Cl. Laur. Legato in Muſeo Coſpian. Libr. I. cap. 6. p. 23. Hinc *Armelini* muſtelae illae omni nive candidiores, excepta caudae extremitate, quae nigra ſemper reperitur. Vid. Fabri Expoſit. in Animal. Novae Hiſpaniae Nard. Ant. Recchi p. 885.

Videtur pariter Monguτia perſimilis *Cacamitzli* Fernandez Hiſt. quadr. T. I. cap. XL. p. 12. vel ſciuro Indico *Surikatjes* dicto, a Neuhofio in de Zee en Land-Reize door versheide Geweſten van Oſt-Indien p. 294. deſcripto. Nec dubium ullum, Animalculum *Mungs* ſive *Mings* et *Minx*, a D. Lawſon in Carolinae deſcriptione, dictum, a vocabulo Mungos detortum et contractum eſſe, cum reliqua, quae de hoc Animalculo viverrae aemulo referuntur, aptiſſime in Monguthiam quadrent; nec ſciurus ille Indicus in ſerpentis caudiſonae rictum ſe praecipitans, cujus p. 244. meminit, aliud quid, quam pugnam Monguthiae cum ſerpente innuere videtur.

Nec abludit multum Animalculum Sinenſe domeſticum *Sum-Xu*, ad felem minorem accedens, nigri et ſubinde crocei coloris pilos habens, quod Sinenſes cicurant, collumque aureo circumdant cingulo, eoque delectantur maxime, cum murium ſit avidiſſimus venator, teſte Rev. Patr. Athanaſ. Kircher. Chin. Illuſtr. P. IV. cap. VII. p. 194.

Sic *Quirpelen* ſive *Monguthiam* in India quoque alere ſolent ad glires muresque exſtirpandos, quos acerrime proſequuntur, e Garciae teſtimonio loc. cit. indicio certe evidenti e muſtelarum genere eſſe, quae capitales murium hoſtes, de quarum innato odio Plinius jam olim retulit, modico cerebri muſtelini coagulo immixto, mures a caſeis arceri, et muſtelae cinere ſparſo eosdem fugari. Vt adeo majorem muſtela utilitatem ruſticis in frumentorum horreis, quam cati, praeſtet, cum mures, glires imo et talpas voret, quod nitidiſſimus Hortorum ſcriptor Ferrarius in Flora ſua retulit. Hinc Carolus Figulus ob id muſtelae nomen fecit ex Μῦς i. e. Mus, et ςέλλω ſurripio, quaſi *muſtela fur* ſit *murium*: quamvis Voſſius vocem *tela*, voculae *muris* productionem credat. Vid. Excell. Charlton Exercit. de Different. et Nominib. Animal. p. 20. Si cuivis in re obſcura conjectura licet uti, Goropiano more a Germanica Lingua totam vocabuli eſſentiam et genuinam ſignificationem derivari poſſe, credit modo laudatus Jo. Faber l. c. Mus enim Latinis, idem Germanis

animal eadem voce **Maus** aliquibus ſignat, **ſtehlen** furari ſignificat. Vtramque ſi vocem in unam *muſtelae* contrahas, habebis murium furem, quae huic eſſentialis proprietas. Haec Faber.

Quod hactenus de muribus, gliribus, talpis, hoc de cuniculis monet Illuſtr. Willugbejus, quos e meatibus ſubterraneis et foraminibus expellunt muſtelae ſylveſtres, Anglis *thes Ferrets*, Belgis *Frett* dictae: his enim *Mongutias* ſive *Quirpeles* aequiparat

Eoum nobis qui dat Linſcotius *orbem.*

Libr. IV. Itiner. cap. 31. cum Not. Cl. Paludani, et Reverendus Dn. Phil. Baldaeus, Verb. div. Miniſt. in Regn. Jafnapatnam Inſulae Ceylon in accuratiori littoris Malabarici, Coromandel et Zeylon deſcriptione p. . . . . . Vti enim muſtelae ſylveſtres in cuniculorum venatione ad illorum foramina dimiſſae, dum cuniculos unguibus ſcalpunt, eos exire cogunt, ſic et Mongutiae, naturae quaſi inſtinctu et ſponte, ſerpentes, ubicunque locorum invenerint, venantur cum illisque congrediuntur. Hinc in Catalog. Leydenſ. vocatur *animal omnium ſerpentum generibus inimiciſſimum.*

Nutriunt igitur Quirpeles domi, ut cum ſerpentibus inibi obviis praelientur, quod a felibus quoque fieri Cl. Bontius teſtatur; imprimis cum illo ſerpentum genere, quod coronatum ſeu diademate inſignitum creditur, et hinc *Regulorum* nomen obtinuit. Vocantur et *viperae pileatae*, Gallis, teſte Taverneri o, *ſerpents au Chaperons*, Luſitanis *Cobras de los Capellos*, quos nonnulli quaſi pilis capillisque inſtructos interpretantur, quod tamen abſurdum, cum id nominis obtinuerint, quod in ſuperiori capitis parte veluti tegmen quoddam habeant, inſtar plani pilei, quod et, prout concitatur, ſurgit verſatile, ex relatione R. P. Kircheri Chin. illuſtr. qui inſuper annotavit, in inferiori maxilla SS. literam natura eſſe inſculptam, licet incognitum, cui uſui. In Act. Anglic. Philoſ. Menſ. Jan. 1668. corrupte vocantur *caprae capellae.*

A Cey-

A Ceylanenſibus hoc ſerpentum genus *Noya* vocatur, teſte Rob. Knox dans la Relation ou Voyage de Ceylon P. I. chap. VII. p. 74. Laceſſitum hoc ſerpentum genus peculiare habet, quod utroque cervicis latere cutem inflare, ut in orbem planum ſive compreſſum, inſtar alae vel vittae, extendere ſoleat. Vitta illa in dorſo exactiſſimam imaginem exhibet conſpicilli albido colore delineati, cujus orbiculi, in expanſa utrinque vitta, et quae hos connectit arcus, in ipſo capite expreſſi ſunt. Cl. Bontius Not. in Garc. ab Orto ſcribit, ſimiles eſſe bullis illis, quales Indicae ranæ paluſtres coaxantes in temporibus attollunt, quae bullae coronae ſpeciem Auctoribus fecere.

Suppeditat haec vipera celebres illos lapides, *Pedras de Cobras* dictos, quos tamen Generoſ. Thevenotius et Tavernier, terris multum jactati et undis, artificiales eſſe credunt, a Brachmanibus illos plerunque vendentibus compoſitos, non deſumtos e ſerpentum capitibus. Conſule poſt alios plurimos de his lapidibus excell. Rajum Synopſ. Animal. quadruped. et ſerpent. Gener. p. 318. Kircher. Chin. illuſtr. Blancard. Collect. Med. Phyſ. Cent. I. n. 16. p. 26. et Cent. III. obſ. 95. p. 288. Imprimis autem Excell. Menzelium, digniſſimi qui Patris veſtigia calcat, Dec. II. Ann. IX. obſerv. 76. qui rigoroſum horum lapidum inſtituit examen.

Hos ſerpentes pileatos ſive Regulos, *Noya Rodgerah* Ceylanice dictos, ſecundum Knoxium circumferre ſolent religioſi quidam gentilium, ſeu potius circumforanei, ſtipem horum ſerpentum geſticulationibus emendicantes: hinc *Viperae Indicae geſticulariae* nomen huic ſerpenti inditum in Catal. Muſ. Leyd.

Religioſos hos ophiuchos *Jogves*, *Goegis*, *Gioghi* et *Sjoges* in India nominant, nec diſcrepant ab illis, qui apud Arabes *Fakir* audiunt, conſtituuntque Braminenſium ſectam viliorem. Quatuor quippe Neuhofius recenſet, vocanturque primi generis *Cenravvaghi* ſecundi *Samaroth*, tertii *Biſnoth*, quarti *Jogves* vel *Sjoges*, quos Kircherus *Eremicolas Idololatras* interpretatur. Omnes religioſorum horum ordines ſanctitatem affectant, precarium exercentes quaeſtum, dumque cineribus ſe aſpergunt,

vaccinoque ſtercore corpus jam ſordidiſſimum uberius inquinant, tam peſtilentis putoris effluvia exhalant, ut prae illis cloacae omnes latrinaeque balſamum ſpirare videantur.

Stupenda hac ſorditie apud ſtultiſſimam plebeculam venerationem ſanctimoniae et venantur, et revera accipiunt. Mulierculae imprimis ſordidos hos myſtas omni dignantur honore, usque adeo, ut eorum membra, mephitim certe exhalantia, et quae pudor nominare prohibet, et oſculentur & alia committant turpiſſima dictu, apud modo laudatum Neuhofium fuſius recenſita. Videantur quoque de his Sjogis Dn. Bernier Voyag. contenant la deſcription des Etats du grand Mogul . . . et Anderſen et Siverſen Itiner. a Cl. Oleario edita Libr. IV. p. 205. ſeq. aliique, quos pagina vix capit.

Ex hac ultima Fanaticorum ſecta nonnulli omnes percurrunt regiones, et circulatorum more has conſpicillo inſignitas viperas ſecum geſtant, quas demulcere, orique colloque aptare ſolent. Revocant hoc ipſo nobis in memoriam, matronas iſtas Romanas, quibus Dracones fuere in deliciis, et quarum meminit Martialis Libr. VIII. Epigr. 86:

Si gelidam collo nectit Glacilla Draconem.

Hinc ſtatuae paſſim obviae matronarum, ſerpentes foventium, quas collegit margaritum illud Auguſtae Vindelicorum et Germaniae noſtrae, ſolertiſſimus Welſchius (quo elogio illuſtrem Welſerum Pignorius mactare ſolebat) in Tract. de Vena Medinenſ. p. 447.

Has dum innoxie ſic tractant Indici ophiuchi viperas, plebeculae perſuadere conantur, eas ſe incantaſſe, ne nocere queant, radiculaeque portiuncula velamento femoris illigata cicures reddidiſſe; quamvis neget Knoxius pileatas has viperas ſive Noyas eſſe noxias; contrarium tamen experientia edoctus probat Cl. Bontius Not. in Garc. ab Orto cap. 45. Spectatoribus, qui ad geſticulationes et tripudia harum viperarum ab Jogys illis inſtituta con-

cur-

currunt, radiculas praedictas venales obtrudunt, nec quenquam facile ſalientem viperam accedere patiuntur, niſi emta particula munitum, quam tamen non integram exhibent, ſed in particulas, ne noſcatur, uncialis longitudinis diviſas, quas ſapore et externa facie Sarſaparillae ſimiles, paulo tamen craſſiores judicat Excell. Kaempferus.

Poſtquam hanc radiculam dextra ſua incluſit religioſus circulator, Viperam e vaſe in terram excutit, et bacillo vel obverſo quem muniverat, pugno, leviter irritat. Haec repente ad offendentem converſa, imae innitens caudae, corpus procerum erigit, vittas iracundiae indices in orbem expandit, et rutilantibus oculis, ſibilante ſono vibrat ſubinde linguam, apertis faucibus caninorum dentium letiferam aciem monſtrat, tremula tamen timidaque in magiſtri pugnum intenta. Tum ille cantilenam, et ſecundum Jo. Hug. Linſchotanum et Neuhofium, muſica quoque inſtrumenta modulari incipiens, pugnum nudum varie et ad menſuram quodammodo a dextra ad ſiniſtram et viceverſa, nonnunquam ſurſum deorſumque movet. Anguis in magiſtri pugnum oculis defixus, motum illum, quocunque vergit, capite totoque corpore lepide imitatur, ita ut caput ad duarum ſpithamarum diſtantiam (immota cauda) huc atque illuc, a dextra ad ſiniſtram vertat, et hoc ipſo ſpeciem quandam tripudii exhibeat, horae octavam partem durantis. Tanto enim temporis ſpacio vipera exerceri poteſt, antequam fatigetur, et erecti ſitus motusque pertaeſa effugiat. Ejus igitur laſſitudinem fugamque ut antevertat circulator, mature cantum abrumpit; quo ipſo ſimul vipera humum demittit corpus et ſaltare deſinit, ſtipem ſive mercedem a circumſtantibus petente, et in ollam viperas recondente ſacrificulo mendicante. Haec poſt Linſchotanum, Langhanſium Neuhofiumque multo fuſius accuratiusque Excell. Kaempferus, qui et aſſuefactionis et exercitationis viperarum, venenique privandi modum pariter deſcripſit; nec enim longiori eſſe, pluraque exſcribere mihi animus: digniſſima interim ſunt, quae legantur.

Haec

Haec, quae hactenus de Indicorum circulatorum cum pileatis viperis geſticulatione et luſu recenſuimus, Draconis refricant memoriam, quem *Cocconas* Byzantinus, et *Alexander* Abonoteichita, corradendis pro Æſculapio nummis circumducebant, aut etiam pro Apolline ipſo tanquam e tripode reſponſa quaerentibus daturum, apud Lucianum in Pſeudomante; cujus veſtigia in nummo Antonini Pii ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΕΙΤΩΝ Paphlagoniae adhuc ſuperſunt, cum ſerpente peculiare caput habente, et ſeſe erigente, adjuncto nomine ΓΛΥΚΩΝ, cujus nummi pariter mentio apud Excell. Valentium de Numm. Graecis p. 40. Edit. in Fol.

Tripudiantes Indicas viperas ex Acoſtae teſtimonio cum Mongutiis, de quibus hactenus ſermo, committere ſolent; quotiescunque autem animalcula haec ex internecino et innato quaſi odio cum ſerpentibus congrediuntur, radicem poſtea, ab illis *Mongus* et *Mungos* dictam, praemorderi referunt. Praemorſa radice pedibus anterioribus ſaliva conſperſis, caput primum, deinde corpus reliquum ſibi demulcere, poſtea ſerpentem aggredi, nec illum, donec occiderit, dimittere. Haec Garcias ab Orto. Addunt alii, ſi contingat morderi Mongutias ſerpentis aſtutia roboreve victum, relicto hoſte pro alexipharmaco hanc quaerere radicem, ejusq; eſu illico reſtitutam certamen redintegrare, id quod αὐτόπτης Marcellus de Boſchower, (qui ob fortia in India patrata facta, Principis de Migonne titulum obtinuit,) Dn. Baldaeo retulit.

Sed hactenus relata in dubium vocare videtur Cl. Kaempferus, fidem rei indigenis relinquens; cum hoc tantum de Monguti a exploratum habuerit, a vipera morſam, vel lucta fatigatam, dimiſſo victore e palaeſtra in campum excurrere, et obvias depaſcere herbarum radiculas, mox paſtu, ut opinatur, refectam, rurſus comparere ad certamen, cum hoſte, ſi adhuc adſit, redintegrandum. Alunt enim Mongutia ſive Muncos rura calentis Aſiae omnis, usque ad Gangem etiam in iis regionibus, in quibus haec radix, de qua nobis ſermo, nunquam germinat.

Id

Id quod animo lubentiſſimo accipimus: firmant enim viri hujus in hoc ſtudiorum genere expertiſſimi opinionem, Jo. Hugo Linſcotanus, Garcias ab Orto, Baldaeus et Herbertus de Jaeger, Cl. Kaempferi elogio attentiſſimus in Oriente Botanicus, vir inter philoſophos et gymnoſophiſtas eximiae auctoritatis, qui de radice ligni Colubrini illud memorant, quod de radice Mungos vulgo narratur. Eſt autem illa ligni Colubrini officinarum amara radix, cujus modo citati Auctores meminere, non ex arbore *Caniram*, quae in Hort. Malab. T. I. p. 67. deſcribitur, et nucem illam vomicam officinarum profert; ſed ex alia arboris hujus, minus tamen cognita ſpecie, nempe, Arboris cujusdam Tymorenſis, Nuces vomicas quidem ferentis, triplo tamen minores vulgaribus, et fructu integro Nucis moſchatae magnitudinem vix excedentibus. In Prodr. Paradiſ. Batav. Cl. Dn. Paul. Hermanni vocatur haec arbor, *Nux vomica minor Moluccana, lignum Colubrinum officinarum ſuppeditans.* Figuram ejus elegantiſſime aeri inciſam invenies in eruditiſſima Dn. D. Seuteri Diſſert. de Nuce vomica Lugd. Batav. habita. Forte hujus quoque fructus ſemina ſunt, quorum uſus per biennium continuatus efficit, ſumto ſcilicet unico ſingulis diebus, ne morſum inferant et ictus viperae pileatae, ſive *Cobras de Capelos*, ſupra a nobis deſcriptae; quamvis vim hanc alexiteriam vomicae Nucis officinarum ſeminibus tribuant Illuſtris Horti Malabar. Auctor loc. cit. et Neuhofius.

Interim haec, quae hactenus de Mongutia in conquirendo ſibi contra ſerpentis morſus alexipharmaco retulimus, revocant in memoriam alia animalia, quae plurimis plantis pro uſu medico exoptatiſſimo indagandis anſam dedere,

> - - *ſuumque illis nomen tribuere, hominesque*
> *Vſum naturae nutu docuere, docentque.*

Sic de *muſtelis* Peripatus libr. 9. Hiſt. Anim. c. 6. teſtatur, illas acuto praeditas ingenio, inde colligendum eſſe, quoniam cum

ſerpentibus praeliaturae, ruta prius ſe muniant, deinde audacter pugnam aggredientes palmam reportent. Addit Jacob. Vitriac. in Hiſtor. Orientis, omnes quidem ſerpentes, et Baſiliſcum quoque a Muſtela interimi, cum hoc tamen diſcrimine, ut Baſiliſco interemto ipſa etiam pereat. Vid. plurima huc facientia apud Guilelm. van den Boſſche Hiſtor. medic. de Animal. Natur. L. II. c. 47.

Quae ſi vera forent, nemo certe miretur, Indicam hanc muſtelam, Mongutiam, radice pariter Mongus devorata, vulneri per ſerpentes illatum abigere venenum, virusque depellere, ad ductum et mentem Poëtae:

Parva loquor, quin bruta etiam rapit impetus artis
Phoebeae ad ſeſe ratione carentia, ſolo
Naturae motu & ſolo utilitatis amore.
Vis divina adeo id decus atque ea gloria in arte
Spectatur, qua bruta etiam ad ſe pellicit ultro;
Vt duce natura tantum cognoſcere vires
Plantarum valeant, hominemque ſubinde docere.

Aſiatici igitur, ut ad Virtutem radicis Mongus pariter deflectat calamus, et inprimis, teſte Excellent. Kaempfero, qui Sumatram Javamque incolunt, ſive uſum a muſtela edocti ſint, ſive caſu quodam invenerint, radicem pro explorato habent antidoto, ſive venenum extrinſecus illatum, ſive intrinſecus aſſumtum fuerit.

Vocatur Planta radicis Malaice *Hampaddu-Tanah* a Cl. Kaempfero, ab Herberto de Jaeger vero Epiſtol. ad Georg. Eberhard. Rumphium Muſeo Muſ. Excellent. Valentin. annexis, et quidem Epiſtol. VI. *Hampaddoe Tanah*, pauco diſcrimine. Si Malaicam hanc vocem latine interpretari animus, *Fel terrae* ſigniſi-

gnificat, a ſapore amariſſimo omnium fere partium, praeſertim radicis, quae immenſam bilis amaritiem exhibet. Sic Dracontium quoque Auctor Gloſſarii Veteris *Fel Terrae* vocavit, reprehenſus ideo a Cl. Rhodio, Danorum erudıtiſſimo, Not. in Scrib. Larg. compoſ. 227.

Eſt autem amarities radicis noſtrae non adeo taedioſa ac illa, quae in *Pudravvali* deprehenditur.

Deſignatur hoc nomine Pudrawali Planta ſcandens humique repens, tantaeque amaritudinis, ut Javae Incolae extremis vix tangere digitis audeant, cum ſaepius iterata manuum lotione vix ſeparari queat: hinc nullius in Medicina uſus, ceu hoc refert Cl. Rumphius ad Herbert. de Jaeger Epiſt. 7. p. 45.

Memorat modo laudatus Collega noſter, in Moluccis, Amboina et Tymor, arbuſculam marini et quidem petroſi ſaxique littoris accolam repertu dari, tantae pariter amaritatis (Vitruviana haec vocula) ut in ſcriptis Botanicis, a ſe congeſtis, hanc ob cauſam *Regem Amaroris* nominaverit. Vocatur Malaice *Bonhati*, a Ternatenſibus *Soulamu*, quaſi *Amaroris Ducem* dixeris. Fructibus eſt viridibus planisque ſimilibus corculis, foliis oblongis ingentibus, flore ad *Goelogtsjmetjoe* accedente. Fructum radicisque fruſtum miſit Herberto de Jaeger, annexo hoc joco, ut certamine cum Rege hoc Amaroris noſtro *Hampaddu-Tanah* ſive *Mungos*, et *Pudravvali* inſtituto, uſu exploretur, quis triſti amaritie vincat. Quod ſi Rex amaroris occubuerit, nil referre regerit, cum miles quidem exiſtat Amboinenſis, Ducis tamen inſignitus titulo, maximi apud Moluccarum Inſularum Incolas nominis, quo in debellandis ſumme rebellibus morbis, imprimis ad averruncanda animalium venena utuntur.

Virtute hac alexicaca optime convenit cum *Hampaddu-Tanah*, de qua nobis ſermo, licet in plurimis aliis differat, et circa Radicis Mungos veram matrem maxime inter ſe diſſentiant Cl. Rumphius et Cl. Kaempferus. Prior enim eam *Clematitem Indicam foliis Perſicae fructu Periclymeni Bauhini* credit, et cum Herberto de Jaeger in duas diſpeſcit ſpecies, colore flo-

rum diſtinctas, rubro nempe et albo, quae ultima ſpecies optima cenſetur, cum gentiles in Coromandelenſi tractu viventes, florum albedini ſemper primatum tribuant.

Jam ſupra innuimus, hos in Hiſtoria naturali Indica duumviros Mongutiae, opem medicam contra ſerpentis ictus quaerentis, ſalutem in radice arboris, lignum Colubrinum proferentis, poſuiſſe: cum igitur Clematites haec fructu periclymeni flore rubro allegetur, et conſtet inſuper, primam ſpeciem ligni hujus a Garcia ab Orto productam, eſſe Plantam fruticoſam, quam in Horto Fageliano in Vico Leidenhorſtiano, milliare circiter Lugd. Batav. diſtante, vigentem ſub nomine *Periclymeni Zeylanici herbacei foliis variegatis diverſicoloribus maculis ornatis* deprehendit Cl. Seuterus in laudata jam de Nuce Vomica Diſſert. eandemque eſſe credit ac Cl. Breynii Prodr. 2. Periclymenon Sinenſe variegatum, flore ſanguineo amplo, et Thjudamaram Horti Malabarici; nullum dubium ſupereſt, radicis Mungos natales, in hac quaeſiviſſe forte planta.

Maxime tamen ab his diſſentit Cl. Kaempferus, et aliam luculentam nobis radicis hujus promit deſcriptionem. Dolent autem mecum omnes, qui phyſica ſtudia amant, Cl. Rumphii in Hiſtoria naturali expertiſſimi, Academiae noſtrae quondam Plinii Indici, monumenta literaria intercidiſſe; pauca enim hucusque, Muſeo excepto, viderunt lucem, caetera, quae inter Hortus Amboinicus, a Cl. Kaempfero laudatus, injuria Reipublicae literariae, ſuppreſſa jacent, quod ſi exſtaret opus Plantarum Rumphianum abſolutiſſimum certe, ad conciliationem ſententiarum inſervientia nonnulla ſuppeterent.

Interim hoc deſtituti Theſauro, radicis Mungos deſcriptionem mutuemur ex Cl. Kaempferi Amoenitatibus exoticis, firma ſpe lactati, viri hujus laborioſiſſimi Hiſtoriam Aſiaticam non modo affectam, ſed jam paene confectam, DEO volente propediem prodituram, qua plurima in Democriti puteo deliteſcentia, in dias luminis auras producet vir incomparabilis, ſeculi noſtri Decus, Peregrinatorum gloria. Hic enim

Do-

Doctor adeſt, aperitque libens, quod maximus olim
Neſciit Hippocrates; non ipſe Epidaurius Heros
Phoebigenaeque duo.

Creſcit autem ex ejus relatione Planta radicis, cui ab amaritie Indi, a viverra Luſitani, nomen dedere, in Java, Ceylana et Sumatra Inſula, fortaſſis, uti opinatur, in aliis regionibus. Altitudine ſurgit pedali & longiori, faciem eminus conſpecta exhibens Centaurii minoris. Radix illi una eſt & ſimplex, ſpithamam longa, digiti craſſitie, crebro vagoque flexu intorta; Cortice firmiter adnata, fungoſa, rufa, rugoſa, ſubſtantia lignoſa, dura, fibrarum exorte & fragili, coloris albidi, ſaporis amariſſimi, inſtar Gentianae, ſed ſubtilioris, & haud aeque ingrati. Caule aſſurgit recto, tenui, aequali, ramulis raris, alterne adverſis, quos folia ornant pari ordine diſpoſita, rariora, anguſta, longitudinis uncialis, figurae lanceatae, ſtylis ſingulis ex ſurculorum axillis in duarum vel trium digitorum transverſorum longitudinem exſurgentibus, tenuibus, deciduis inſiſtunt Floſculi circiter quinquaginta, plures, pauciores praeparvi, in plures faſciculos digeſti, et in umbellam tantillam, quam ungue obumbres, conglobati, pulchre rubentes: qui per microſcopium cognoſcuntur nudi, tubulati, extremitate in quinas et ſenas lacinias diviſa. Areſcente floſculo ex umbilico ejus ſemen minutiſſimo pediculo protruditur, in aliis geminum, i. e. e duobus ſeminibus ad baſes concretum, faſtigiis divaricatis, in aliis ſimplex et unum inaequalis rotunditatis, et ex quadantenus compreſſo utcunque turbinatum, oſſeum ſeminis coriandri magnitudine, cute veſtitum carnoſa adnata, per ſiccitatem rugoſa, coloris promiſcue vel nigricantis, vel ex viridi pallentis."

Hucusque Excell. Kaempferus, cui tanto lubentius ſubſcribimus, cum artis ſaluberrimae ſit peritiſſimus, ac αυτοψια haec et alia

alia exacte adeo didicerit, ut juſte ac merito plurimis praeferendus Auctoribus aliis, qui

--- Sapiunt alieno ex ore petuntque
Res ex auditis potius quam ſenſibus ipſis.

Et certe quae de radice memorat, apte his, quas apud ſedulitate praecellentem Pharmacopoeum Dietericum manibus tractare licuit, conveniunt; ſunt enim digiti ſaepius minoris craſſitie, crebro vagoque flexu intortae, ut

--- Sinuoſo volumine multo
Serpentes referant.

Exprimit ſic externa radicis Mongus figura, id quod de ligno Colubrino meminit Acoſta, dum ait: Tantam habet lignum hoc cum Colubro ſimilitudinem, ut qui non norit, aut de die viderit, ſed ad lunae ſplendorem noctu conſpiciat, vivum colubrum eſſe exiſtimet. Vid. quoque Cl. Paludanus Not. in Linſchot. Libr. IV. cap. 31.

Cortex firmiter alias adnatus, fungoſus, rufus, rugoſus, a noſtris propemodum abraſus ablatusque. Quoad internam ſubſtantiam lignoſa radix, dura, fibrarum exors et fragilis, coloris albidi, ſaporis intenſe amaricantis inſtar Gentianae, ſed ſubtilioris et haud adeo ingrati, et hinc quoque majoris et penetrantioris efficaciae; ideoque quoad ſaporem et alexipharmacam virtutem radices arboris *Pilipoc* aemulatur apud Nieremberg. Hiſt. Natur. L. IX. p. 338.

Retulimus jam, Indis radicem hanc explorati antidoti loco eſſe, ſive venenum extrinſecus illatum, ſive intrinſecus aſſumptum fuerit a Serpentibus. Hinc radicem hanc Mungos dicendam jure Serpentariam quoque reor.

Ser-

Serpentinam hoc nomine vero.
- - - - - - Quod radix morſibus anguis
Atque venenoſis aliis ferat ictibus almas
Suppetias.

Illud enim praeſtat, quod de Radice ex Anglia, notha ipſi ſub nomine vernaculo *Snaqroel* transmiſſa, praedicat Cl. Cornutus de Plantis Canadenſibus pag. 115. et Virginiae ille Encomiaſtes, ibi natus et hanc pariter inhabitans provinciam, Libr. II. cap. IV. p. 196. dans l'Hiſtoire de la Virginie, ubi radicem contra venenum ſerpentis caudiſonae ad coelum usque extollit, a ſerpentaria tamen Virginiana diſtinguit; vocanda igitur erit noſtra ad differentiam Americanarum *ſerpentina Aſiatica Mungos.* Confer huc, quae de Dictamno Virginiano habent Act. Philoſ. Anglic. Menſ. Maji 1668.

Maximam tamen radix haec nominis famam ſibi acquiſivit a vi illa alexipharmaca et ſtupenda plane, quam in deſtruendo exitiali illo viru Macaſſarico, ullo vix alio remedio ſuperabili exhibet,

Ac fert praeſentem numinis inſtar opem.

Celebes Inſula eſt Indiae Orientalis, quae ex Aquilone in Africum perpetuo tractu leucas prope ducentas excurrit, atque, ut aliae ferme vicinae, plura in regna dividitur, teſte Reverendiſſimo Patr. Maffejo e Societ. Jeſ. Hiſtor. Indic. L. X. p. m. 201. Inter haec Celebes Inſulae regna Macaſſarenſe, a metropoli ſic dictum, eminet, cujus Rex male ab Auctore Part. IX. Itiner. Orient. Indiae a Fratribus de Bry editis, Rex in *Madegaſcar* pro *Macaſſar* dicitur. Hi Macaſſarenſes populi apud plerosque hodoeporicorum ſcriptores ob venenata arma ſpiculaque peſſime audiunt, quibus ſauciati ſine ulla mora fato perfunguntur, partibus laeſis

in

in putredinem reſolutis. Id quod de Braſilianis quoque teſtatur Piſo Hiſt. Nat. et Med. Libr. I. p. 14.

Audiamus de Macaſſarenſibus Excell. Bontium, Medicum quondam Bataviae in Java majori primarium, Hiſtor. natur. et Medic. Ind. Orient. L. V. cap. 28. p. m. 85.

„Si aliquis vel leviter laeſus ad ſimplicem ſanguinis miſ„ſionem, vel in extrema calce, nutabundus ſtatim, tanquam „ebrius, in terram mortuus concidit; ſed et carnes intra dimi„diae horae ſpatium a ſeptico hoc veneno, ita computreſcent, „ut tanquam mucus a ſubjectis oſſibus manu avelli queant, et „quod mirere magis, ſit, e. gr. aliquis in femore vel altius laeſus „ſuperficialiter a telo alio, veneno non intincto, et ſanguis eti„amnum calidus in ſubjectos pedes defluens tangatur ſimpliciter „hiſce venenatis telis, ocyor Euro aura peſtilens vulnus verſus „aſcendet, eademque celeritate et modo hominem e vivis ra„piet. Haec non ſunt nugae, ſed oculata hoc confirmavit ex„perientia. Haec Bontius. Sunt autem ſpicula iſta, e relatione ſcriptoris Part. VIII. Itiner. Orient. Ind. Fratr. de Bry, e piſcium ſpinis confecta; (quippe Maffejo ſupra laudato teſte Hiſt. Indic. Libr. VIII. p. 166. *ad fabriles uſus Macaſſerenſes ſpinis piſcium pro ferramentis utuntur.*) Neuhofius tamen tela illa deleteria accuratius examinans refert, pedalis ut plurimum longitudinis, ex arundine ſciſſa, apice e dentibus piſcium ſubtiliſſima, toxico illo lethali imbuta impraegnataque eſſe.

Arbor venenum illud ſuppeditans indigenis Ipu, Javanis Malaisque Vpa dicitur, et a Neuhofio arbori, caryophyllos ferenti, quoad proceritatem ac folia aſſimilatur. Creſcit ſecundum Excell. Kaempferum in abditis ſylvarum Inſulae Celebes locis, praeſertim in provincia Turaſia; Neuhofius in IV. minoribus Inſulis, Macaſſarenſibus vicinis, et a populo *Bougis* Belgis *Bokjes* dicto inhabitatis, veneniferas has arbores pariter repertu dari narrat. Tavernerius Voyag. d'Ind. Livr. III. pag. 19. p. m. 480. ex Inſula Borneo afferri hoc Venenum credit.

Tri-

Triplex dicitur arboris varietas vel ſpecies, ſolius ſucci malignitate majori vel minori differens. Sic Tangaracarum ſive Plantarum deteſtabilium, quod facultate ſingulari deleteria polleant, tres quoque ſpecies recenſet Clar. Piſo Hiſt. nat. et Med. L. V. c. 17. p. 301. ſeqq. Colligendi modum accurate, more ſolito, recenſuit Celeb. Kaempferus, quo Ben. Lect. remittimus. Dum effluit e vulnerato arboris cortice virus, lactei pinguisque ſucci aemulum, non ſine evidentiſſimo vitae periculo colligitur, hinc plerumque morti ob patrata facinora adjudicatis, ejus collectio committitur, qui adverſo vento arboris corticem vulnerant, manantem exinde ſuccum longis arundinibus excipiunt, ac extra vulneris arborei viroſam exhalationem in vado conſtituti vaſi vitreo, ſed caute pariter infundunt ac obturant, et hoc vitae ſuae λύτρον Regi offerunt. Confer quoque de veneno per odorem lethifero in Orientali India, quae habent Act. Phil. Anglic. Menſ. Mart. 1666.

Hunc ſolum veri ſecreti conſcium credidit Tavernerius, tragico hoc exemplo Angli, a Rege Macaſſarenſi ope lethalis hujus teli interfecti, confirmans, licet non omnia in Tavernerii volumine contenta avthentica eſſe, ab ejus Amico Generoſo Dn. de Brueil per epiſtolam Alepo Syriae exaratam, Excell. quondam Faber Heilbronnenſium Podalirius monitus fuerit, uti patet ex Ann. IX. Dec. II. Append. p. 413. id quod ab Auctore Libri Gallici, l'Eſprit de Mr. Arnaud, (Rev. *Jurii* foetum credunt,) pariter factum, qui ſubleſtae fidei Tavernerii narrata nonnulla pronuntiat, additque, Gallum *Chapuzeau* dictum, calamum concinnando Itinerario commodaſſe, cum Tavernerius, poſtea Baro d'Aubonne vocatus, ante iter in Indias ſuſceptum, Nobili cuidam vel Germano vel Vngaro, a camerae ſervitiis extiterit.

Vegetabili hoc veneno poſtea lanceas ſuas, pugiones, imprimis autem tela, quorum jam aliquoties mentio facta, imbu-

unt Macaſſarenſes, et hoc non ex arcu, ſed per tenues arundinaceos tubulos, (even gelyk man en Holland, ſcribit Neuhofius, met ronde proppen van potaerde uyt ſpatten na het gevogelt ſpat, i. e. Sicuti in Belgio globulis argillaceis, per tubulos ejectis, aviculis inhiant) oris flatu explodunt in hoſtes, hinc a Belgis *de Macaſſerſe vergifftige ſpatters* vocantur, graphiceque a Neuhofio aeri inciſi exhibentur. Tavernier modum hunc tela emittendi gallice exprimit, *avec une Sarbatane*. Th. Herbertus Anglus in Itinerar. verſionis Belgicae L. V. Lamberti van Boſch *Sempitane* vocat.

Contra lethalia veneno hoc inflicta vulnera, omnis olim in *homerda*, ſtatim et in copia aſſumpta, ſalutis ſpes poſita erat, Vid. Act. Phil. Anglic. Menſ. Mart. A. 1666. ut vomitu exinde per nauſeam enormi excitato virus corpori illatum deſtrueretur et illuderetur, licet non ſemper optatiſſimus ſordidiſſimo et abominando huic remedio effectus ſucceſſerit. Tandem revelatis alterius pharmaci a Macaſſarenſibus olim arte nulla, quam cruciatu extorquenda erat, quae radicis noſtrae Mongus ſive Mungos uſum patefecit. Indorum quippe Medici, Idiotae licet, et nullis literis tincti; eximii tamen ſunt Botanici, facilique negotio omnis generis medicamina ex undiquaque in ſylvis conquiſitis conficiunt. Quae ſtupenda ſagacitate interne et externe illos adhibere videas, praecipue in morbis a veneno natis. Teſtatur quoque Cl. Piſo, tanquam oculatus teſtis, in caſtris membra militum, jamjam ab Europaeis Chirurgis amputanda, Barbaros recentibus, Gummi, ſuccis et balſamis a ferro et igne liberaſſe et feliciter reſtituiſſe; imo moribundos ex venenatorum fungorum eſu, aliorumque *toxicorum noxa*, ſolo potu Infuſi radicis Jaborandi in inſtanti a letho vindicatos, Piſone aliisque Galeni nepotibus haud parum pudore ſuffuſis, poſt tot Alexipharmacorum et Theriacalium Antidotorum irritos conatus. Haec ingenue confitetur Cl. Piſo Hiſtor. Natur. et Medic. Braſil. l. 2. p. 24.

Aſſu-

Aſſumitur autem radix Mungos cum ad praeſervationem, tum ad curationem, ab inferendo vel jam illato veneno, drachmae unius vel dimidiae pondere, cum hauſtu aquae dulcis vel cujusvis liquoris, ſive rudi frictione ſuper lapidem, ſive cultiori modo in pulverem redacta: nec inconſultum ajunt, ipſi loco affecto pultem e pulvere radicis noſtrae cum ſputo vel aqua factam imponere.

Latius fuſiusque haec a citatis hactenus Auctoribus de Venerio Macaſſàrenſi ejusque antidoto ſpecifica Mongus ſive Mungos tractata, in compendiolum a nobis redacta ſunt, evolvenda ab iis, qui plura hac de materia ſcire deſiderant. Forte nonnulla quoque rarioris commatis haurienda, e Tractatu Gallice inſcripto, Relation du Royaume de Macaſſar; nec enim libellus jam nobis ad manus.

Propter hactenus recenſitas alexiterias radicis hujus contra ſerpentum, ac Macaſſàrenſe furiale venenum, multis ſucceſſibus infallibilem virtutem expertus eſt adverſus canis rabidi morſum in brutis aeque ac hominibus Cl. Kaempferus, imprimis ſi miſceatur cum celeberrimo illo pulvere contra morſum rabidorum, quem in Tr. de Venenis L. 3. c. 19. ſuppeditavit Poncettus,

Purpurei columen Coetus, ſacrique Senatus
Gloria, & Heſperii lucida gemma Soli.

Et quod caput rei eſt, radice hac, (cujus e Java copiam ſecum aſportavit vir hic χαριέςατος) in febribus putridis morbisque malignis redux in patriam feliciſſime utitur.

Hanc virorum in Indiis Celeberrimorum de viribus radicis Mungos praemonitus experientia, quam nunc Excellent. Kaempferus in Germania pariter feliciſſimo ſucceſſu toties confirmavit, Amſterodamique fama quotidie adhuc comprobat, conſilium cepi, ut duce analogiſmo, in purpura illa valde maligna,

cujus in diſſertatiunculae hujus fronte mentio injecta, radicem pariter hanc exhiberem, ad malum illud pertinaciſſimum averruncandum.

Nec ſpes me fefellit, cum pluribus ad ultima ſalutis detruſis radix utilis admodum extiterit ac ſalutaris, virtute ſua balſamica ſulphureo ſalina alcalina, aptiſſima ad maſſam ſanguineam liberandam a miaſmate illo virulento, interitum corpori noſtro minitante.

Exhibui autem vel ſolam vel aliis medicamentis alexipharmacis, ad morbi malignitates per poros eliminandas immixtam. Factum tamen in nonnullis, ad vomendum pronioribus, et gravato nimium ac peccante materie ventriculo, ut cum euphoria et optimo ſucceſſu vomitus produxerit, natura modulum agentis exterioris eludente; uti notum eſt, alia Bezoardica quoque, quae inter ſerpentaria Virginiana, imo Acoſta teſte contrajerva ipſa, nonnunquam vomitum provocaſſe. Criticus hic vomitus et ſalutaris confirmat, Excell. Schelhammeri effatum ejusdem veritatis eſſe, ac *magni Charta Galeni, ac Coi celebris ſcripta verenda ſenis.* Sic enim Machaon ille Cimbriae: Vomitoria ſaepius diritati malignorum in principio exhibita obicem ponunt, praeſertim ſi cardialgia, oris amaror, incarcerati in ventriculo flatus, ructuum cauſae, aliaque non ſuadere tantum, ſed poſtulare videntur. Quod commode Ipecacoancha fieri poterit, remedio quodammodo alexipharmaco, teſte Piſone Hiſtor. Natural et Medic. Braſil. Libr. V. c. VI. p. 233. et 303. Edit. ſec. quo partes illas venenatas ſtomacho inflammationem minitantes eliminare eamque antevertere licet. Rarius tamen vomitus radicis hujus effectus, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ſudor.

Repetitis autem vicibus, non ſemel aut bis exhibenda, ſed generoſo hoc remedio aſſidue, nec minus fortiter pugnandum, ac milites in anguſtias redactis copiis, adverſus truculentiſſimi hoſtis aciem conſueverunt. Accenſenda enim haec radix Mungos

gos non illis levioribus ac mitioribus diaphoreticis, quae neque obſtinatiſſimum a miaſmate in malignioribus morbis productum coagulum reſolvere, nec particulas involutas promovere poſſunt, ſed illis potius, quae potentius incidunt, ac in arctius contractas mali cohortes irruunt.

Solam in pulvere exhibui ad drachmam ſemis vel ſcrupulos duos in aqua appropriata vel Thee regio *de bou* dicto, Herb. ſcord. Rad. Scorz. montan. et contrajerv. mixto.

Sed puto vix paucis triſtem arridere ſaporem,
Eheu, quam paucos Juppiter aequus amat!

Effectus tamen ſalutaris et dulcis, a radicis amarore proveniens, huic obviam ibit nauſeae. Minime omnium ſapor hic aliquantulum ingratus Medicum deterreat, quo minus aegris hoc remedium commendet et imperet: medicorum quippe, Galeno noſtro ſic ſentiente, adulatorum eſt, cubantis delitiis ſtatim ſubſcribentium, ejusque voluptatem non ſanitatem pro meta gerendarum habentium Libr. 12. Meth. med. cap. 1.

Optimum ſenſi radicis hujus effectum, dum felici mihi eſſe licuit, ut ingruente morbo illam ſtatim exhiberem. Datur quippe aegrotorum cohors, cui *Suada* nulla, quamvis maxima olim Athenienſium Dea, arbitratu Themiſtoclis apud Herodotum Libr. 8. conſuadere poteſt, ut Medicum tempori accerſat, id quod fere communiſſimum Patriae noſtrae vitium, ut rariſſime primo morbi acceſſu, plerumque ubi numeroſis prius conquiſitis remediis ex empiricis phaleratis, Exteſticulatoribus vaniloquis vetulis lotio - phyſicis, et quibus non! ſero et jam provecto morbo medicum accedat, quaſi vitae mortisque arbitrum, qui fata jam morituri pro arbitrio diſpenſare valeat, ut verbis eruditiſſimi Medici juſtiſſimas querelas exponamus noſtras, cum in hoc caſu pro! dolor nimis verum experiamur, quod Corn. Tacitus

citus L. V. Annal. ajebat: *Brevibus momentis ſumma verti poſſe.*

Quod ſi miaſma malignum, quoad maximam partem Radicis hujus in principio ſtatim exhibitae uſu everſum, perque corporis ſpiracula, cutis nempe poros, remotum, ſuccedant huic radici leniora diaphoretica, ne nimium ſudoribus ſollicitentur aegri, corpusque madore nimio exſolutum fatigetur, adeoque cum lympha ſimul vitam eduxiſſe Medicus videatur, ac de illo jure dici poſſit, quod de Vindicta Marii et Syllae Pharſalicorum eruditiſſimus Vates Lucanus Lib. 2. querebatur:

Ille quod exiguum reſtabat ſanguinis urbi,
Hauſit, dumque nimis jam putida membra reſcidit
Exceſſit medicina modum, nimiumque ſecuta eſt,
Qua morbi duxere manus.

Nec etiam opus, ſolam ſemper per ſe exhibere radicem Mongus, quippe cum alexipharmacorum varium habeamus delectum, ſuo quisque arbitrio, ut res poſtulaverit, quae volet accipere et huic radici adjungere poteſt.

Suppeditavit nobis India jam ab aliquot annis *il Piedra cordial*, ſive lapidem Bezoar, a loco, in quo hactenus a Pl. Reverend. Patr. Soc. Jeſ. Caſpar. Antonio componitur, de Goa dictum. Figurae eſt vel ovatae, vel rotundae, coloris intus cinerei, extus nigricantis ſplendens, maculisque aureis diſtinctus. Hunc pariter R. P. Nicolaus Momitius praeparat, literis N. M. in ſuperficie impreſſis dignoſcendum. Deſcriptiones hujus lapidis

pidis variae exſtant, quarum optima in Pharmac. Fulleriana et dans le Traité des maladies les plus frequentes, et des remedes ſpecifique pour les querir etc, par Mr. Helvetius p. 139. Vires e Luſitanica lingua in Belgicam tranſtulit, et Muſeo Amboinenſi, elegantiſſimo operi, inſeruit Nobiliſſ. Rumphius Libr. III. Artic. 86. pag. 338.

Ad hujus imitationem globulos, illorum de Goa aemulos, apud diligentiſſimum Dn. Dietericum formandos curavi, quibus malignae purpurae

- - - - duros avertere caſus,
Parcarumque colos tardare & lubrica penſa,

ſaepius licuit; quorum deſcriptionem, ne proximi emolumentis ullo modo deeſſe videar, heic publici juris facio; praeſertim cum nunc compoſitionem radix haec noſtra Mungos quoque ingrediatur,

℞. *Rad. Mongus*
Angel. Afric.
Serpent. Virgin.
Contrajerv. ana ℥j.
Pulv. e typh. Cerv. Zvvoelf. ℈jv.
Chel. 69. marin.
Corn. capr. Bezoard.
Alc. phil. praep. ana ℥ß.
Spin. viper. ℈j. *M. F. Pulvis ſubtiliſſ. ſuper* Porphyrit. laevigandus et probe miſcendus, cui poſtea adde Gelat. Viper. et Vnicorn. ver. q. ſ. ut inde formari poſſint globuli, foliis auri obducendi et caute ſiccandi, poſtea ferro laevigandi.

Differunt quidem quoad ingredientia ab illis globulis, quos nobis Goa mittit: conſtant enim hi e lapidibus pretioſis, margaritis, coralliis, Bezoar Oriental. aliisque, quorum loco noſtros alexipharmaca potius ingrediuntur, debellandae purpurae malignae

ali-

aliisque febribus peſſimi moris deſtinatos. Ambram Moſchumque in Indicis exſtantem, omiſimus, ne ſequiori ſexui incommoda haud contemnenda pariat; et loco Aquae roſarum pro maſſa humectanda, fl. Tunicae, vel meliſſae ſubſtituenda.

In Infuſo quoque radix Mongus felici exhibetur conamine. Piſonis hic obſervatio, quam Hiſtor. Braſil. Natur. et Medic. L. II. p. 25. de Infuſo habet, meretur certe attentionem. Luſitanos nempe et Braſilianos, medicamenti nativi Infuſum raro igni, ſed aëri et rori nocturno verſus Orientem exponere. Vnde frigidiuſcula aura ſubtiliſſimusque ros vicem correctoris attenuatione ſua probet, dum medicamenti acrioris et calidioris vires moderatur. Sed climatum certe hoc in caſu habenda ratio.

Vlteriore laude radicem noſtram Mongus extollerem; ſed vereor, ne quis auribus meis illud inſuſurret, quod Catonis tempore de Braſſica nimium laudata a Satyrico dictum legitur: *Braſſica dia Catonis.* Plura et certiora cum DEO et die de remedii hujus efficacia viribusque edoctus, impoſterum libenter ſuppeditaturus.